

Avsender
For Vik elveigarlag
Elias Øvregård 6140 Syvde 31.08.2025

Mottakar
Nve- Norges Vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Klima- og miljødepartementet
Kongens gate 20,
0153 Oslo

MILJØDIREKTORATET
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Statsforvalteren i Møre og romsdal
Julsundveien 9,6404 MOLDE
Vassforvaltning

Romsdal fylkeskommune.
Postboks 2500
6404 Molde

Vanylven Kommune
ØRådhusvegen 1,
6143 Fiskå

Kommentar og innspel til Tussa og Sweco svar til NVE angående blant anna Rådgivende biologer sin notat , som Vik elveigarlag fekk utarbeid ved rettsaka mot Tussa, og Tussa sine kommentarar angående minstevassføring og laksetrapper. Også hydrologiske beskrivelsene i revidert revisjonsdokument. Dette gjeld 093.3 Z Nordalselva/Vikelva, då eg ser NVE viser til Nordalselva i saksnummer 201907463.

Eg ser no at NVE har bede Tussa og Sweco om å svare på korleis dei ser på «- Sammenstill de hydrologiske beskrivelsene i revidert revisjonsdokument opp mot informasjon i notat. »

Det å rette på hydrologiske svakheitene ved periodar med lite nedbør i 093.3 Z Nordalselva/Vikelva er det viktigaste etter mitt syn. Det gjeld at det må vere nok overvatn i tørre perioder, noko som er svert forskjellig frå elv til elv. Når det gjeld 093.3 Z Nordalselva/Vikelva har det vore det kritiske i periodar, og ved regulering i 1977 har dette forsterka seg betraktlig. Nordalselva er ei flomelv, og er brei frå Stampene og heim til osen. Siden stor del av vatnet kjem frå høgtliggande område må ein tilpasse dette i forhold til den kunnskap som vi har tilgjenge jf. vanderektivet.

Norddalselva (Vikelva) Vanylven, fiskesakkyndig vurdering.
Notat Rådgivende Biologer AS (093.3 Z Nordalselva/Vikelva);
«Det naturlige nedbørfeltet på 39,2 km² er redusert med 7,6 km², dette har gitt en reduksjon i gjennomsnittlig vannføring ved Sarpefoss på 26 % og ved utløp til sjø på 21 %. Det er imidlertid ofte de laveste vannføringene som er begrensningen for produksjonen av fisk, og basert på NEVINA- lavvannsapplikasjon er lavvannføringen om sommeren (5-persentil) redusert med 40 % ved utløp til sjø og om vinteren er reduksjonen på 38 % (tabell 1).

Tabell 1. Oversikt over areal og vannføring i naturlig nedbørfelt og fraført felt, samt prosentvis reduksjon.

Felt	km ²	Vannføring (l/s)			
		Gjennomsnitt	Alm. lavvann	5 % sommer	5 % vinter
Naturlig nedbørfelt	39,2	3304	161	334	126
Fraført felt	7,6	759	50	133	48
Reduksjon %	31,6	23	31	40	38

Dette var eit dokument eg sende på e-post til NVE, Statsforvalteren og Miljødirektoratet den 09.09.2024 der eg kommenterte notatet. Det er ikkje lagt ut verken på Åmela revisjonen, kommentert eller bekrefte mottatt frå NVE. Heller ikkje filmen frå Sarpen, bilde eg sende eller notatet frå Rådgivende biologer tilbake frå NVE angående 093.3 Z Nordalselva/Vikelva. *Eg setter sjølvsagt pris på at NVE har sett dette på dags orden.* Statsforvalteren og Miljødirektoratet har bekrefte at det er mottatt e-postenane 09.09.2024. Det vert derfor vanskelig for andre å kommentere dette som ikkje er lagt ut på NVE på revisjons sida for Åmela revisjonen, som heller ikkje har fått det tilsendt eller var i rettsaka. Eg har sendt også ein del bilde 09.09.24 som viser kor lite vatn det er i tørre periodar sommaren, og om vinter med is problem, etter at Tussa og Sweco sende inn bilde som ble lagt ut på NVE sida for Åmela revisjonen.

NEVINA- lavvannsapplikasjon på 40% om sommer og 38 % om vinter er ved osen, og vert betyddig lavare lenger framme i elva der laksen gyt. For å berekne alminnelig lavvannføring trengs enn uregulert vannføringsserie. Forutsatt at klimaendringer ikkje har gitt eller vil gi vesentlige endringar i lavvannføringen, vil en observasjonslengde på 20-30 år vere tilstrekkelig for å få stabile verdiar (Erichsen og Tallaksen, 1995). Alminnelig lavvannføring blir beregnet ved først å sortere kvart enkelte års vannføringsverdiar. Frå den sorterte årsserie blir vatnføring nummer 350 tatt ut. Disse vatnføringene danner enn ny serie som igjen sorteres. Av denne serien blir den lavast tredjedelen fjernet, og alminnelig lavvannføring er den laveste gjenverande verdien.

Dette er applikasjon, og kan vere periodar på 7 dagar som er større reduksjon. Det vil vere at frost og lite vatn om vinter har gjort at alt liv dør i område med bunnfrysing, når ein ser teljingane av fisk i lakseførande område av Sweco. Når det gjelder lavvatn karakteristikk for Nordalselva ved utløp i fjorden er det ingen nevneverdige avvik mellom revisjonsdokumentet og Rådgivende biologer og Sweco sine tall.

Tar vi same prosent forskjell ved lavvatnføring mellom Osen og Sarpen får vi i Sarpen ca 49% reduksjon sommar , og om vinter 47 % reduksjon. Så vert prosentvis høgre reduksjon etter lenger ein kjem fram om Sarpen til Gardsgarden (fremst i dalen).

Som eg har vist til kan 6-7 dagar med tørke bli betyddig meir fråfall av vatn enn (5-persentil) alminnelig lavvannføringen redusert sommaren med 40 % ved utløp til sjø og om vinteren er reduksjonen på 38 %.

Det var vel Rådgivende biologer som eventuelt skulle svare på sitt oppsett, men uansett ser vi tyddig at framføring av svar frå Sweco og Tussa prøver dei å utyddig gjere fakta med å skrive om gjennomsnittlig vannføring, men som det kjem fram av fagkunnskap Nina 0.52 og Rådgivende biologer er lavast veket middel som gjeld for at egg og yngel/parr overlever.

Det er den same framgangsmåten som Tussa prøvde på i rettsaka mot Vik elveigarlag, men retten fekk med seg at det ikkje er minstevassføringa som gjeld, men korte periodar med lite vatn sommar (6- 7 dagar) og at om vinter er det nok med 1 ei natt med botnfrysing. Dette viser Nina detaljert i håndboka 0.52. Som ein ser i fiske rapporten frå august 1975 i første skjønnet var redselen for lite

vatn som dei viste til. Slik det kjem fram i rapporten i 1975 var det allereie før regulering ikkje meir vatn i periode uten nedbør frå Sarpen og ned til sjøen at egg yngel/parr hadde muligheiter å overleve.

Viser til kva eg skreiv angående lite vatn i e-post 09.09.24, og som ikkje er lagt på Åmela revisjon sida angående saksnummer 201907463.;

«Viser til gjennomgangen av Nordalselva i Syvde. Viser seg at 2 måneder med regn har gjort at ein god del med laks har komet fram i elva. Laksen prøver å komme seg fram om Sarpen som vi har filmet. Problemet er vel ein meir grundig gjennomgang og rapport som vi fekk utarbeidd ved rettsaka med Tussa frå Rådgjevande biologer som viser ein reduksjon på ca 40 % ved osen , som vert ca 50 % mindre vatn lenger fram i lakseførende område. Så det vi ser er at når elva botnfrys ved lite vatn om vinteren , er det ikkje noko som overlever om vinteren. Så viss ikkje myndighetene tar tak slik som eg la fram for NVE er myndighetene med på å redusere mulighetene for oppsving av vill laksen. Sender med ein video frå Stampene. »

Eg var ikkje klar nok angående det som gjeld for at laks og ørret skal klare seg i ei elv angående korte perioder med lite vatn i elva i tidligare dokumenter, sjølv om eg har vist til vedlegg 6 i dokumentet; [Håndbok for miljødesign i regu lerte laksevassdrag](#) av Redaktører: Torbjørn Forseth og Atle Harby. Der er det dokumentert tydlig kva som utgjør problem for laks og ørret elv for egg, og lakse yngel/parr med korte periodar med lite vatn ved regulering av elva. Samt tiltak for å få betre forhold. Dette har vi også vist til i det innsendte dokumentet.

Det gjeld dokumentet; [«Innspel på tiltak og vårt syn på revisjonsdokumentet til Tussa AS i forhold til 093.3 Z Nordalselva/Vikelva og Nordalsvatna i 6140 Syvde.»](#)

Eg vil derfor vise til Nina 0.52 side 15;

«Lavvannsperioder om vinteren og sommeren kan således utgjøre flaskehalsar som på grunn av tetthetsavhengig dødelighet presser bestandsstørrelsen ned til et nivå lavere enn habitatforholdene ellers tilsier.»

Nina 0.52 side 68, Domen i rettsaka 2023 mot Tussa fekk vi medhald i at på grunn av reguleringa blei laksen dramatisk redusert på 80 tallet.

Ein vil med å få øke lavest ukemiddel , og sørge for at ein ikkje får botnfrost elv øke betraktig overlevinga angående forholda til egg og yngel/parr. Sjølv sagt må ein også gjere tiltak i elva meir enn det Tussa har fått Sweco til å utarbeide jf. Nina 0.52;

«En økning i laveste ukemiddel sommervannføring antas å gi en bestandseffekt som er direkte proporsjonal med økningen i vanndekt areal. Det vil si at om vanndekt areal øker med for eksempel 20 % så øker fiskeproduksjonen med 20 % jf. Nina 0.52.»

Nina 0.52 side 26;

«Vi bruker begrepet gytevannstand for forholdet mellom vannstand i gyteperioden og lavvannsperioder påfølgende vinter. Dersom vannstanden faller mye etter gyting kan dødeligheten bli stor på egg og plommeseckkyngel som ligger i grusen. Effekten av slik ekstra dødelighet er avhengig av i hvilken grad tilgjengelighet og fordeling av gytehabitat er en flaskehals for bestanden. Fordi overlevelsen av egg ikke er knyttet til vannføring i seg selv, men til om eggene forblir vanndekte fram til klekking(minste vanndekning 0,5 m) , bruker vi vannstand (i cm) under gyting og gjennom vinteren i klassifiseringen. Basert på endringen i vannstand fra gjennomsnittet i gyteperioden til laveste ukemiddel vannstand om vinteren kan man klassifisere i hvilken grad eggoverlevelse på grunn av tørrlegging/frysing er en vesentlig flaskehals (tabell 8). I noen vassdrag, og særlig der lavvannsperiodene forekommer i perioder

med streng kulde, kan også kortere perioder med lavvann gi dødelighet. Dersom dette er tilfelle, og laveste døgnmiddel vannstand er vesentlig lavere enn laveste ukemiddel, må laveste døgnmiddel gjennom vinteren brukes i klassifiseringen.»

0.52 Torbjørn Forseth og Atle Harby side 34;

«Ved å oversette klassifiseringene med gradert betydning til tallverdier (0-3) kan man lage en oversikt over vassdraget, inndelt i strekninger og vassdragssegmenter. Denne oversikten (tabell 17) er diagnosen, på en egnet romlig skala, som er hovedgrunnlaget for vurdering av tiltak.»

Side 72 Nina 0.52;

«Det er ikke denne håndbokas ambisjon å presentere en full oversikt for hvordan eksisterende kraftanlegg kan utvides. Vi tar som utgangspunkt at både energi- og miljømyndighetene har pekt på mulighetene for utvidelse av eksisterende anlegg generelt, og særlig i forbindelse med revisjoner av vilkår for å bedre miljøforholdene.»

Side 75 Nina 0.52;

«I tilfeller der det etter fjerning av tersklene fortsatt er grunne og sakteflytende strekninger, eller i restvannstrekninger med lite vann i stor elveseng, er det også mulig å lage ei "elv i elva" ved å innsnevre vannløpet og lage kulper og svinger innenfor elvesenga (T5).»

Forslaget om eit kort stykke langt nede i elva med forslaget frå Tussa og Sweco ser vi ikkje på som gunstig. Vi bør utføre det slik Nina 0.52 viser til, og derfor må dette utførast fram til punkt 4 i Stampene. Dette har vi grundig beskrive i vårt dokument. Laksen kjem uansett til å gå lenger fram i elva om hausten med mykje regn, då dette ikkje er eit område laksen har gytt eller har stoppet tidligare. Det er også ugunstig i forhold til gyting, Faglig er berre eit område som Tussa har foreslått ugunstig, då det vert mykje større dødlighet. Dessuten må det vere ein over dekning med minst 0,50m vatn. Laksen kjem til å gå lenger fram med vassfløde om hausten, og uten det vert gjort noko med elva, vil laksen gyte i område lenger framme der den har gytt tidligare. Får vi tørke periodar og eventuelt elva botnfrys om vinteren kjem egg og yngel/parr derfor til å dø som no.

Nina 0.52 side14.

«Viktig om lakseproduksjon.

Spredningen av gyteområder har stor effekt på fiskeproduksjonen fordi yngelen har begrenset evne til å flytte seg. Den lokale tettheten og dermed den tetthetsavhengige dødeligheten hos avkommet (yngelen) kan bli høy nær gyteområdet, samtidig som områder noe lengre unna gyteområdene har få eller ingen yngel.»

Som vi har vist til i tidligere dokument med faglig dokumentasjon er det ikkje gunstig med ein kort område for gyting, då vil mindre egg yngel/ parr overleve (slik som Tussa har prøvet å komme seg unna med). Dette har vi dokumentert godt, om det vert gjennomgått av revisjons myndighetene.

Nina 0.52 side 21

«Spredningen av gyteområdene har stor effekt på fiskeproduksjonen fordi yngelen (også parr) har begrenset evne til å flytte seg. Dette medfører at den lokale tettheten og dermed den tetthetsavhengige dødeligheten kan bli høy (nær gyteområdet), samtidig som områder noe lengre unna gyteområdene har få eller ingen yngel . I tabell 1 har vi utviklet et system hvor vi både vurderer gytehabitatets størrelse og spredning (avstand mellom gyteområdene) til en samlet klassifisering av gytehabitat for hvert elvesegment.»

Nina 0.52 side 52;

«Spredningen av gytehabitater har stor effekt på fiskeproduksjonen siden yngelen har en begrenset spredningsevne og tettheten av yngel derfor vil avta relativt raskt med avstand fra gytehabitatet. På grunn av sterk konkurranse mellom yngelen vil tetthetsavhengig dødelighet føre til at flere spredte gyteområder gir større rekrutteringen til bestanden en få, store gytehabitat med dårlig spredning. Elvesegment som har svært lite eller fraværende muligheter for gyting kan derfor virke begrensende for rekrutteringen. Vi antar at yngelen i hovedsak etablerer seg innenfor 200 m fra gyteområdet. Er avstanden mellom gyteområdene større enn 200 m er det sannsynlig at yngelen ikke sprer seg nok til at bærenivået for yngel blir utnyttet.»

Miljødirektoratet og Statsforvalteren støtta grunneigarane langst heile Nordalselva at det kunne vere gunstig med å få laksen lenger fram i Nordalselva med laksetrapp i Sarpen.

Terje Myklebust køyrer i vant stil med å skremme, slik som oppgjeret i rettsaka med Tussa. Det er ikkje slik at Terje Myklebust har stor nok tiltru i Vik elveigarlag for noko samarbeid, slik eg ser det. Det har han til dei grader tydlig-gjort med det vi har hatt med han å gjere i rettsaka.

Terje Myklebust skriv;

« Eventuell ny anadrom strekning på Nordalselva. Tussa er svært skeptisk til å leggje til rette for anadrom fisk i øvre del av Nordalselva, då det ikkje er opplysning om at anadrom fisk har forsert fossen ved Sarpen. Det å byggje laksetrapp og føre anadrom fisk inn i nye delar elva som ikkje tidlegare har husa anadrom fisk er ikkje vanleg praksis lenger. I annan samanheng ville vi oppfatte dette som miljøkriminalitet.»

«Tussa meiner gode habitattiltak (eit lite område heimst i elva) vil gjere meir nytte i vassdraga enn tilføring av minstevassføring.»

Vi kan ikkje sjå at forslaget Tussa har kommet med er gode habitat tiltak, og slik vi oppfatter faglig uttaleleser i forhold til gode habitattiltak er forslaget frå Tussa langt unna det faglige kunnskap jf.

Nina 0.52.

Det er heller ikkje Terje Myklebust eller vi som skal avgjere om dette er miljøkriminalitet.

Skal enn innføre villaks til enn elvestrekning der laksen naturleg ikkje kjem til, vil det krevje tillatelse etter forskrift om framande organisme. Dette er hjemlet i naturmangfoldloven og forvaltes av Miljødirektoratet. Som vannregionmyndighet har Fylkestinget og Vanylven kommunen ansvar for å vedta miljømål for vatn i Nordalselva. Dette innebærer at vannmiljøet skal beskyttes mot forringelse i vid forstand, og at tiltak skal iverksettes for å få miljøet opp på god tilstand der det er nødvendig. Det er altså ikkje berre vannkvaliteten i elven som omfattes av miljømålene, men heile vannmiljøet i elven plante- og fisk inkludert. Alle myndigheiter forplikte av dette. Fylkeskommunen har likevel enn myndighetsrolle knyttet til denne aktuelle problemstillingen som tas opp om at laksen kjem fram om Sarpen. Som vannregionmyndighet har Fylkestinget og kommunen ansvar for å vedta miljømål for vatn i Nordalselva. Dette inneberer at vannmiljøet skal beskyttes mot forringelse i vid forstand, og at tiltak skal iverksettes for å få miljøet opp på god tilstand der det er nødvendig. Det gjeld også minstevassføring eller å sleppe vatn i tørre perioder, og at fordelene med laksetrapp er større miljøfordel enn å utelukke det. Alle myndigheiter forpliktes av dette.

Fylkeskommunen ville ha meir utgreiing, og Vanylven kommunen har signalisert at dei vil ha minstevassføring, og som NVE ser i innsendte dokument frå heile Nordalselva også frå strekninga frå Sarpen og til Gardsgarden har aure og ørret blitt borte etter reguleringa.

Vi brukte før reguleringa å sette ut yngel fram om Sarpen, fordi der var gunstige forhold for egg yngel/parr, og då var det godt med ørret frå Sarpen til Gardsgarden. Noko som ikkje er tilfelle etter reguleringa etter 1977.

Eg ser at Vassforvaltning i Møre og Romsdal fylke som leier vassregionutvalet har prioritert nær trua laks og sjøaure. Eg ber derfor leiar å ta opp denne saka i vassregionutvalet i Møre og Romsdal når det gjeld laksetrapper. Når det gjeld minstevassføring har Vanylven kommune bede om det, og vi håper også Møre og Romsdal fylkeskommune gjer det same, eller slipp av vatn i tørre perioder. Videre at elva vert opparbeidd frå Osen til punkt 4 (Sweco) i Stampene.

I planperioden prioriterer vannregionen i Møre og Romsdal :

•**Vassdrag med laks og sjøaure.**

Møre og Romsdal fylkeskommune;

«Oppsummering: - Grunnlaget for prioritering av Åmelavassdraget i rapport 49/22013 og i Regional vassforvaltningsplan for Møre og Romsdal vassregion 2022-2027 er feil.

Åheimselva og Norddalselva har dei største biologiske verdiane i konsesjonen, og inngår ikkje i vurderingsgrunnlaget for prioritering i rapport eller plan. - Det er ikkje gjennomført undersøkingar av korleis reguleringa påverkar Åheimsvassdraget og Norddalselva. Dette må inngå i kunnskapsgrunnlaget. - Den økologiske effekten av redusert vassføring må utgreiast, der potensial for miljøeffektar av forskjellige mengder vasslepp i kombinasjon med gode habitattiltak inngår. - Kostnadar i form av krafttap må gå fram av utgreiingane. - Dette bør på ny høyring, slik at det er mogleg til å ta stilling til eventuelle miljøambisjonar for vassdraget.»

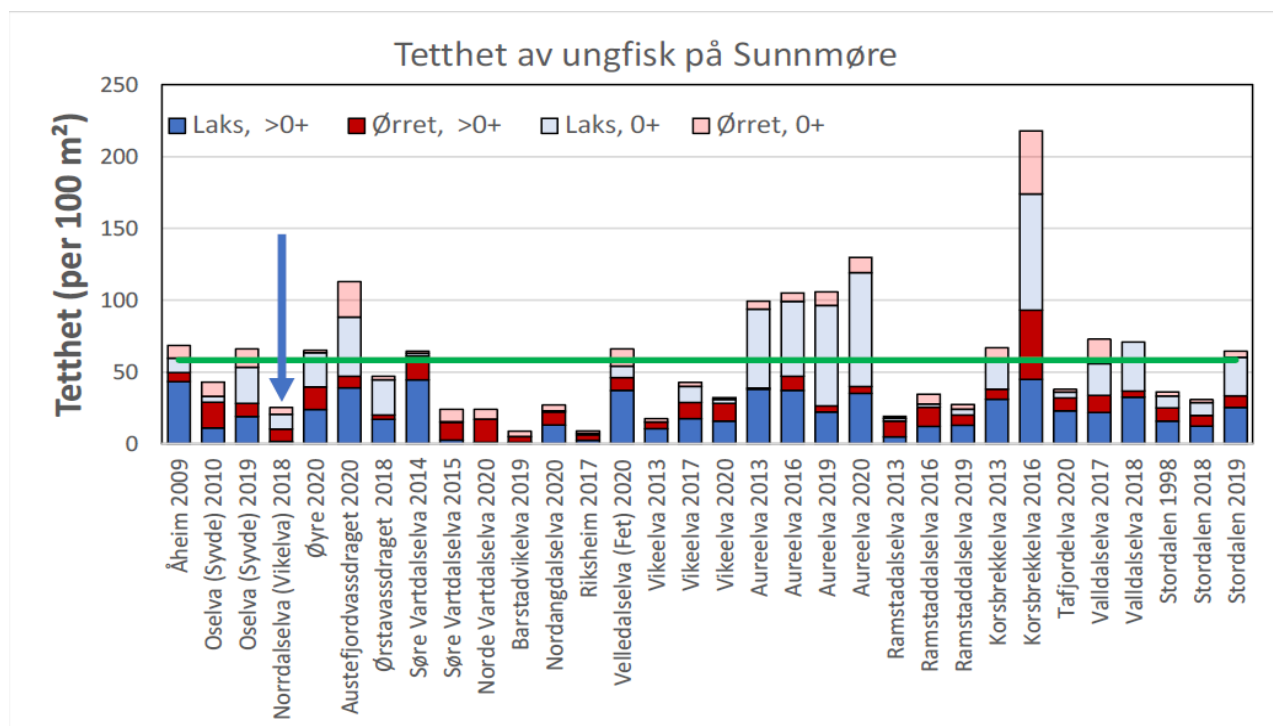
Eg meiner med den kunnskap som ligg føre, og at vi har hatt ei rettssak som har dokumentert at det har vore ei god lakselv (med vitne som har skreve fangstrappot), og på grunn av reguleringa har blitt øydelagt som lakseelv. Møre og Romsdal vassforvaltning har derfor ei plikt å sørge for at elva vert ivarettatt iht. å berge nær trua villaksen. Dette har vi også gått detaljert i tidligare innsendte dokumenter.

Vil vise Stortingsmelding som vart uttalt etter refs frå ESA i 2013. Det er skremmende når ein lesar seinare klager som har blitt sendt inn til ESA i 2023, som ESA har svart på, ser det ikkje ut for at byråkratiet har brydd seg så mykje om Meld. St. 14 .(2015–2016) Norsk handlingsplan for naturmangfold , «Det er riktig at om lag halvparten av alle vannkraftkonsesjoner mangler dagens standardvilkår for naturforvaltning, som først fra 1992 har vært tatt inn i alle nye konsesjoner. Men selv om eldre konsesjoner mangler det moderne naturforvaltningsvilkåret, er det likevel hjemler i lovverket for å kunne pålegge miljøforbedringer. Vassdragslovgivningen gir under bestemte forutsetninger adgang for konsesjonsmyndigheten til å revidere vilkårene for en gitt konsesjon etter en fastsatt frist. Dette er et virkemiddel for å modernisere konsesjonsvilkårene og forbedre miljøforholdene i regulerte vassdrag og bringe dem mer i tråd med dagens miljøstandarder. En slik vilkårsrevisjon gir også mulighet til å ta inn standardvilkåret for naturforvaltning, og dermed en mulighet til i neste omgang å pålegge miljøforbedrende tiltak eller kunnskapsinnhenting for å kunne bedømme hva som vil være det riktige tiltak.»

Terje Myklebust legg vel opp til like stor miljøkriminalitet med å prøve å stoppe minstevassføring eller slipp av vatn i tørre perioder , då det bevislig har øydelagt muligheita for overlevelse av egg yngel/parr , og for aure og ørret i strekninga fram om Sarpen ?

Dette viser vel berre hans kjente måte å skremme og prøve på den måten å stoppe alle tiltak som med faglig kunnskap jf. Nina 0.52 for å stoppe minstevassføring og større tiltak i elva. Nina 0.52 viser kva som må til for å få fisken til å overleve i heile strekninga, også frå Sarpen til Gardsgarden.

Det er ikkje grunnlag for å vente i 6 år for å sjå korleis Tussa forslag virker, serleg når ein ser kva tid revisjonen har tatt. 6 års regelen gjeld uansett i det nye opplegget frå myndigheitene, også ved innføring av tiltak og minstevassføring. Dette var noko som vart innført i lova på grunn av ESA meinte Norge ikkje gjor tiltak eller utsette handling med miljøtiltak i regulerte vassdrag. Det er heller ikkje grunnlag for å sette ut vannmåler for å finne ut kor mykje vatn det er, før å sjå om minstevassføring trengst. Eg har mistanke slik eg no kjenner Tussa og Terje Myklebust at det er berre eit Russisk (påvirke for å utsette, slik at ein kan forsette som no) opplegg for å sleppe minstevassføring og opprydding med at ein skal sjå etter kvart, som ESA har påpeikt fleire gonger til Norge må verte slutt på iht. vandredirektivet. Utsette prosessen for å berge fisken i elva. Med å få utsett minstevassføring og rydde opp elva fram til Stampene punkt 4 med å bruke argumentet kanskje etter kvart, men ikkje no. Når vassmåleren i Sarpen vart tatt bort, var vannstanden så liten ved lite nedbør at ein ikkje klarte å måle. Dette har vi dokumentert i tidligare dokument som alle i Nordalselva skreiv under på, som vi har tatt kopi og lagt i dokumentet. Den vart på det grunnlag avslutta. Ellers så viser både innsende bilde frå meg, og observasjonar at det er stort grunnlag for minstevassføring. Som eg har vist til har retten slått fast at laksen i elva forsvant på 80 tallet, på grunn av reguleringa. Målingar frå Sweco og andre observasjonar viser at det er svært lite liv som overlever fram til vår/sommar.

Viser til Rådgivende biologer sin notat, som også tydliggjer kva fraføring av vatn i Nordalselva har medført;

«Figur 2. Tetthet av ungfisk av laks og ørret i 20 vassdrag på Sunnmøre i perioden 1998 til 2020. Vassdragene er sortert fra sør (venstre) mot nord (høyre), undersøkelsesåret er markert etter vassdragsnavnet, data er hentet fra 16 rapporter og 6 notater utgitt av Rådgivende Biologer AS, samt fra Skei(2019) og Kambestad mfl. (2021).

Av de 32 undersøkelsene var tettheten i Nordalselva den 7. laveste. Om en ser på bare eldre ungfisk som er fisk som har overlevd i elven gjennom den første vinteren, var tettheten i Norddalselva i 2018 den 3. laveste, bare i Riksheimselva og Barstadvikelva var tettheten av eldre ungfisk lavere (figur 3). I Barstadvikelva var det en stor skadeflom noen år før undersøkelsen i 2019, og Riksheimselva er regulert, og har ingen minstevannføringsbestemmelser.

For å sammenligne fangstene i Norddalselva, Oselva og Åheimselva er snittfangstene beregnet for tre separate perioder, før reguleringen av Norddalselva (1970-1978), overgangsperiode (1979-1982) og etter reguleringen (1983-1990). Om en sammenligner fangstene fra perioden før reguleringen med perioden etter reguleringen ser en at fangstene er redusert med 86 % i Norddalselva, mens fangstene ble redusert med 24 % i Oselva og økte med 40 % i Åheimselva.

Tabell 3. Sammenligning av samlet fangst av laks og sjørret (kg) i Norddalselva, Oselva og Åheimselva. Fangst av laks og sjørret (kg) **Relativ fangst av perioden 1970-1978**

Periode	Norddalsel va	Oselva	Åheimselv a	Norddalsel va	Oselva	Åheimselv a
1970-1978	373	652	933	100 %	100 %	100 %
1979-1982	220	623	1484	59 %	95 %	159 %
1983-1990	53	494	1306	14 %	76 %	140 %

Eg registrer også at Vanndirektivet, revisjoner og verserende prosesser Strategimøte 29.-30. november 2012 Advokat Tine Larsen har Møre og Romsdal utalt at dei kritisk til prosessen 49/2013. Også LVK (Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar), Vassregionmyndigheita i Møre og Romsdal meiner at det ikkje er satt av nok tid til reell medvirkning og kunnskapsinnhenting frå regionale og lokale utval i denne prosessen.

Svar frå Nina Torbjørn Forseth på e-post 7. september 2023 angående gytebestandsmålet i Norddalselva. Heile e posten på spørsmål og svar vart sendt til NVE den 21.09.2023.
«Gytebestandsmålet er et mål for hvor mange hunnfisk som skal være igjen i et vassdrag etter fisket. Oppnåelse av gytebestandsmålet er derfor et viktig mål for å vurdere bestandsstilstanden. Men det er ikke nok at gytebestandsmålet blir nådd om tilstanden skal vurderes som god. Som du påpeker – om det ikke fiskes og gytebestandsmålet blir nådd fordi det ikke fiskes så er ikke tilstanden god. Det er derfor kravet i kvalitetsnormen (og i den forenklede vurderinger som ble gjort for Vikelva) at det i tillegg skal være et normalt høstbart overskudd – altså at det skal kunne fiskes på bestanden. Normalt høstbart overskudd er det overskuddet en bestand skal ha ut fra overlevelseshold i havet (som varierer mellom år og fastsettes årlig av VRL) og som kan høstes samtidig som gytebestandsmålet blir nådd.»

Terje Myklebust Tussa;

«Tussa har planar om habitattiltak i Norddalselva og ynskjer å gjennomføre dette tiltaket når konsejnsvilkåra er fastsette.»

Forslaget Tussa har foreslått med utarbeiding av Sweco , med elv i elv eit lite stykke heims i elva har vi studert , og gitt beskjed til Tussa at vi ikkje vil anbefale eller kan godta det. Det er heller i faglig etter Nina 0.52 og andre fagdokument angående laks egg yngel/parr som vi tidligare har vist til. Det er også heilt uaktuelt for å sleppe minstevassføring eller slipping av vatn i tørre perioder om ein skal klare å få ei overdekning (50 cm) med vatn i tørre perioder som vi har vist til, for egg yngel/parr skal overleve. Det er derfor ikkje eit prosjekt som Tussa vil kunne samarbeide med Vik elveigarlag om. Det er heller ikkje i tråd med Nina 0.52 sine anbefalingar for gyteplasser for å oppnå gytebestandsmålet. Dette er i eit område som laksen tidligare ikkje gytt i, og om hausten er det forholdsvis mykje nedbør, og laksen vil då gå lenger fram i elva å gyte seinhaustes uansett. Når då nedbørsmengda vert redusert ut over vinter og vår er vi i same situasjon som no, og egg yngel/parr dør om vinter og vår. Det bygger derfor ikkje på faglig kunnskap, og derfor ikkje i tråd med naturmangfoldloven § 10 eller vanndirektivet. Derfor regner vi elva som tapt som lakse elv om at minstevassføring eller vatn i tørre perioder ikkje vert innført. Det einaste vi då kan gjere er å klage til ESA.

Miljødirektoratet, kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (*Salmo salar*) Siden NVE har valgt å legge ut vannderktivet på engelsk, har eg her ein link på Dansk. Som eg også har vist til i felles dokument for hele strekninga på Nordalselva.

[Vanndirektivet er et EU-direktiv som legger rammene for forvaltning av vann.](#) Det er innlemmet i EØS-avtalen og er dermed forpliktande også for Norge. Direktivet omfattar alt ferskvatn samt kyst vatnet. (Wikipedia)

Vanndirektivet er krystallklar på at forringelse er forbyddt. Vatn forekomstene skal ikkje forringes, men forbedres. Det betyr at planlagt forringelse frå tilstand «svært god» skal prøves etter miljøkravene i artikkel 4(1) (a) (i) og (ii) og de strenge unntaksvilkårene i artikkel 4(7).

Det viktigaste verktøyet for å iverksette vanndirektivet er vedtakelse av vannforvaltningsplanene for vassdrag i henhold til artikkel 13 i vanndirektivet. Planene må blant annet inneholde et tiltaksprogram for å nå miljømålene i vanndirektivets artikkel 11 og tilstrekkelige forklaringer på bruken av unntak fra miljømålene vanndirektivets artikkel 4(4)(b) tidsfrist for miljøoppnåelse, 4(5)(d) årsak til etablering av mindre strenge miljøtiltak, 4(6)(e) en oppsummering av virkningene og 4(7)(b) årsak til modifikasjonene eller endringene.

Ved en slik regelkonflikt vil enn EØS-lojal tolking av disse bestemmelsene i forurensningsforskriften sammenholdt med forringelsesforbudet innebære at forringelsesforbudet går foran, og bestemmelsene i forurensningsforskriften som tillater forurensning fra bortfall av vatn bort fortolkes. Ord som berekraft, matproduksjon, akseptabelt fotavtrykk og hensyn til inntjening og arbeidsplassar er ikkje et vurderingstema og inngår ikkje som et unntaksvilkår i vanndirektivet.

Eg meiner det er avklart, og bevislig at fraføring av vatnet i Nordalselva er årsaken til at laksen er blitt borte i Nordalselva. Det slo også skjønnet i 2023 fast , etter vitner som hadde notert fangst før reguleringa. Når ein ser notat frå blant anna Rådgevinge biologer har serlig Nordalselva blitt råka, som Rådgevinge biologer har vist til. Det finnes derfor ingen grunn som er tufta på lov eller forskrift som kan rettferdiggjere å nekte minstevassføring eller å tilføre Nordalselva vatn i tørre periodar iht. til vannderektivet.

Spørsmålet er om myndigheitene kan dekke seg bak at dei ikkje har utropt Nordalselva til nasjonal lakseelv, med å lage ei eiga fortolking av vannderktivet som Norge har forplikta seg til ? Eg meiner det ikkje finnes argument i forhold til vannderektivet at myndigheitene kan velje bort minstevassføring i Nordalselva når det er den største årsakene til forureininga og bortfall av trua art som laksen er. Sjølv om Miljødirektoratet bruker ordet nær trua.

Eg er ikkje den einaste som meiner offentlige selskap behandlar seg sjølv betre enn om private ikkje følger art. 11 i Vassderektivet , naturmangfoldloven § 11 og Forskrift om rammer for vannforvaltningen §11(Bokken og havresekken). Eg kan heller ikkje sjå at ein kan unslippe minstevassføring med å legge § 5 til grunn. Det er heilt klart at vi har kunnskapen på å ikkje tilføre vatn i kritiske periodar i elva vil foringa elva endå meir, og at trua villaks ikkje har muligheit å formere seg.

Det er klart at Forskrift som rammer for vannforvaltningen jf.§ 9 som viser tyddig an Norge ikkje har muligheit å utsette fristar for å nå miljømålene. Når ein veit årsakene, og kan forbetre tilstanden jf 2 ledd.

«Ytterligere fristforlengelse ut over det som følger av første ledd, kan bare gis dersom det foreligger slike naturforhold at miljømålene i § 4–§ 7 ikke kan oppfylles innenfor denne perioden.»

Vi kan ikkje sjå at det finnes nokon grunn for å hevde at ein ikkje kan gjere tiltak og minstevassføring eller slippe vatn i tørre perioder i denne revisjonen.

«ESA (EØS-avtalens kontrollorgan) sendte i forrige uke et 13 siders brev til Miljøverndepartementet der de ber om ytterligere forklaringer om hvordan Norge håndterer EUs vanndirektiv.

Viser til „vanndirektivet

160 kommuner og seks frivillige organisasjoner peker på mangler i regjeringens oppfølging av vanndirektivet.

Pål Mugaas fredag 16.juni 2023

Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar (LVK), Norske Lakseelver, Norsk Friluftsliv, DNT, Naturvernforbundet, NJFF og Sabima har i dag sendt et felles brev til EØS-landenes overvåkingsorgan (ESA). LVK representerer om lag 160 medlemskommuner over hele landet.

Organisasjonen tar blant annet opp problemet med gamle konsesjoner som sakner kobling til vanndirektivet.»

Esa svarde at «**Mulig manglende periodisk revisjon av vannkraftkonsesjoner**

ESA er foreløpig av den oppfatning at:

1. Vanndirektivets artikkel 11(3)(e) og 11(5) ikke er korrekt gjennomført i norsk rett (disse bestemmelsene forutsetter periodisk revisjon av tillatelser til uttak og oppdemming).
2. Det norske regelverket legger ikke opp til en periodisk gjennomgang av konsesjoner til vannkraft, slik artikkel 11(3)(e) i vanndirektivet krever.
3. Når ny kunnskap indikerer at det er usannsynlig at de relevante miljømålene vil nås, er revisjonen av vannkraftkonsesjoner for tidkrevende til å oppfylle vanndirektivets artikkel 11(5).»

Mulig feil bruk av vanndirektivets artikkel 4(4) om utsatt frist

ESA legger foreløpig til grunn at norske myndigheter gjennom sin forvaltningspraksis handler i strid med artikkel 4(4) i vanndirektivet ved å:

- forlenge tidsfrister på grunn av interne forhold av administrativ og/eller juridisk karakter; og
- unnlate å angi og forklare årsakene til fristforlengelser i tilstrekkelig grad.

(Merknad: vanndirektivets artikkel 4(4) tilsvarer vannforskriftens § 9)

Vi kan ikkje sjå at fristene i § 8 første og annet ledd kan forlenges med inntil 6 år for å sikre en gradvis måloppnåelse, då fagkunnskapen er klar, og ein må ha vedtak for å starte opp. Det vil også bety ein foringelse med å bruke 6 år, som i prinsippet vert i vert fall over 10 år foringelse, som ikkje er i tråd med vannderektivet. Vedtaket må gjerast no iht. vanderektivet, og lage til elv i elv til Stampene, og få til eit slik opplegg som vi foreslå, og som vi ser Tussa no skriv om med å sette ned ei pumpe i vatnet. Tussa treng ikkje lang tid om gjere dei forslåtte inngrepa. Alt anna for eksempel utsette fristen med 6 år meiner vi er taktikk for å sleppe unna minstevannføring eller vatn i tørre perioder i Nordalselva. Det har ESA fleire gonger påpeikt at Norge ikkje har hjemmel i vanderektivet å gjere.

Er 160 kommuner som er ein del av vannregionutval, og ikkje miljø- og friluftsgesamtorgansisasjoner som [Stortinget](#) skriv? Synes kanskje Norge forvrenger sannheita ? Som eg har vist til , og også fått inntrykk av, har vann

«Flere miljø- og friluftsgesamtorgansisasjoner sendte 16. juni et brev til ESA i saken, der utdypet hva de mener er manglene med norsk lovgivning på disse punktene.

Klagesaken gjelder artikkel 4(4), som tillater at fristen på 15 år for å sikre «god status» for vannforekomster i visse tilfeller utsettes, blant annet der det ikke er mulig å nå fristen grunnet «technical feasibility». ***ESA mener at Norge særlig tolker unntaket for «technical feasibility» for vidt, blant annet ved å åpne for utsettelse ved manglende kapasitet i offentlig forvaltning eller rettslige utfordringer i forbindelse med håndhevingen.»***

Som eg har vist til tidligere er 0.93.3Z Nordalselva var ikkje vurdert rett i 49/2013, noko som også vannregionen i Møre og Romsdal påpeikt i brevet til NVE. Det viser vel at Vannregionen i Møre og Romsdal ikkje har hatt anledning å følge opp ein gjennomgang av 49/2013. Det virker derfor som at dette ikkje har vore godt nok gjennomgått i forhold til vannregionane (eller bevist), der også kommunar skal vere ein del av utvalet. Når det gjeld Vanylven kommune som er ein del av vannregionen har dei krevd minstevassføring, mens fylkeskommunen har svart at det må meir utgreiast. Også nytt skjøn som skulle stadfeste kor stor prosent fiske i elva har blitt råka av med fraføring av vatn frå 0.93.3 Z Nordalselva til Åmela at reguleringa i 1977 har blitt katastrofal i forhold til laks og sjørret.

Viser til strategimøte 29.-30. november der gjennomgang viser tydelig at behandling av Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering 49/2013 har stort sett blitt trett ned over Vannregionen i Møre og Romsdal. Vik elveigarlag har heller ikkje fått presentert frå Vanylven kommune om at dei har fått kjennskap om at dei skulle uttale seg før ferdigstilling av 49/2013.

Forord i 49/2013 stemmer derfor heller ikkje med dei faktiske forhold i saken, når det gjeld 0.93.3 Z Nordalselva

Det kjem tydelig fram av gjennomgang som Rådgevande biologer og Sweco har vist til at om ein bruker dagen kunnskap i Nina 0.52 angående nær trua laks har Nordalselva 0.93.3 Z for lite vatn i periodar med ingen nedbør og frost i dei vinter og vår periodene. Vanddirektivet krev derfor at ein gjer tiltak, og ikkje prøver å utsette tiltak , og tilførsel av vatn i tørre periodar. Det med å foreslå nye målingar etc.

Når det gjeld tapet som Tussa har stimulert, meiner eg må utreknast av ein upartisk part. Vi hadde dårlig erfaring med skjønnet i 2023 angående pålitligheita til Tussa, derfor. Ein skulle tru at med dagens teknologi skulle det gå an å sende vatn i dei tørre periodane, med det kan ein klare å nytte meir kraftverket i Bruelva.

«Det kan også vere aktuelt å sette vilkår om miljøbasert vannføring, der vannføringen tilpasses til for eksempel fiskene levesyklus jf. Krav om vannslipp. Det viktige her er at ein får overdekning med vatn i heile perioden i alle områder som laksen gyt» jf. Nina 0.52.

Viss mine faglige påstander ikkje stemmer med fakta vil vi gjerne ha ei tilbakemelding til Elias Øvregård frå faginstansene vi sender dokumentet til.

Oppsummering ;

Skal ein redde situasjonen for at egg yngel/parr overlever i 0.93.3 Z Nordalselva må ein iht. vanddirektivet utføre minstevassføring eller tilgang på vatn i tørre perioder i denne revisjonen, og ikkje vente i 6 år. ESA har også påpeikt at Norge ikkje kan bruke unnskyldningar med å vente når det medfører ein forverring av miljøtilstanden, noko som ikkje er i tråd med vanddirektivet. Vi meiner forslaget frå Tussa ikkje er i tråd med vanddirektivet, og faglig kunnskap jf. Nina 0.52. I tillegg må ein opparbeide elva til Stampene punkt 4 , fordi elva uansett er for brei i dette området til å få nok vatn. Viser til anbefalingar som Nina 0.52 viser til, og andre faginstansar, med å lage svingar for område etter faglig kunnskap. Samtidig legge ut stor stein og gytegrus i områder framover. Også fordi elv i elv ikkje skal fylle seg med stein igjen.

12

Når det gjeld laksetrapper som vi meiner hadde vore eit godt tiltak for laks og sjørret, må sjølvstilt Vanderektivutvalet, Vanylven kommune, fylke i Møre og Romsdal, Statsforvalteren, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet i lag med NVE avgjere om fordelane er større eller det negative med å eventuelt opne for å bygge laksetrapper.

Tiltak for meir vatn i tørre perioder eller minstevassføring må tilførast uansett om laksetrapper kjem eller ikkje, då det er udiskutabelt ein stor flaskehals for heile Nordalselva.

Å utsette meir vatn i tørre perioder eller minstevassføring kan ein ikkje utsette etter vannforskriftens § 9, då det ikkje er i tråd med art. 11 og 12 i vanderektivet.

Med vennlig helsing for Vik elveigarlag

Elias Øvregård